

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การใช้อินทราเน็ตในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในเรื่องกระบวนการสื่อสารทางด้านการเกษตรของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนผ่านทางระบบวงสนทนา B.B.S.(Bulletin Board System) ในโครงการอินทราเน็ตเพื่อเกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน และจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับเกษตรกรในชุมชน และนำเสนอผลการวิจัยแบบวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive Analysis) โดยการนำเสนอข้อมูลจะแบ่งเป็นประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนของ “โครงการอินทราเน็ตเพื่อเกษตรกร” ที่มีการติดต่อผ่านระบบวงสนทนา B.B.S. จำนวน 10 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 29 คน และเกษตรกรในชุมชนของผู้สื่อข่าวฯ ชุมชนละ 5 คน รวม 10 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 50 คน

เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สื่อข่าวฯ ประกอบด้วย การพิจารณาระดับความถี่ในการติดต่อผ่านทางระบบวงสนทนา B.B.S. โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มจากสถิติการติดต่อผ่านระบบวงสนทนา B.B.S. ระหว่างเดือนมิถุนายน 2540 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2541 (ภาคผนวก ก) โดยคัดเลือก

- ผู้ที่มีความถี่ในการติดต่อผ่านระบบวงสนทนา B.B.S. มากเป็นอันดับที่ 1-4 จำนวน 4 คน
- ผู้ที่มีความถี่ในการติดต่อผ่านระบบวงสนทนา B.B.S. ปานกลางจำนวน 3 คน
- ผู้ที่ไม่ค่อยให้ความสนใจในการติดต่อผ่านระบบวงสนทนาอีก 3 คน

วิธีการเก็บข้อมูล

1. วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน ทั้ง 10 คนโดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการซักถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดถูกต้อง และครอบคลุมประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการทราบโดยเฉพาะ ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างคำถามแน่นอน (Unstructured Interview) ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่ไม่ได้มีการกำหนดคำตอบไว้แน่นอนตายตัวจึงสามารถเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นคำถามและลำดับคำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าตามสถานการณ์ เพื่อให้ข้อมูลเป็นไปตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ และหากคำตอบที่ได้ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ผู้วิจัยสามารถตั้งคำถามต่อไปได้ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และบันทึกเทปไว้ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ตามลำดับต่อไป

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับเกษตรกรในชุมชนของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน ที่ได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน ให้ได้ข้อมูลจากหลายมุมมองเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ดำเนินการขอความอนุเคราะห์ข้อมูลในด้านสถิติการติดต่อผ่านเครือข่ายระบบวงสนทนา B.B.S. ของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อนำมาทำการคัดเลือกผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนที่จะมาเป็นแหล่งข้อมูล ซึ่งการคัดเลือกนั้นทำโดยการแบ่งผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนออกเป็น 3 กลุ่มตามสถิติการติดต่อผ่านเครือข่าย ได้แก่ กลุ่มที่มีสถิติการติดต่อสูง กลุ่มที่มีสถิติการติดต่อปานกลาง และกลุ่มที่มีสถิติการติดต่อต่ำ แล้วจึงทำการคัดเลือกผู้สื่อข่าวที่จะมาเป็นแหล่งข้อมูลจากทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็นกลางมากที่สุด

ในขั้นที่สอง หลังจากที่ได้รายชื่อผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนที่จะมาเป็นแหล่งข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำการติดต่อกับทางสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท เพื่อสอบถามในเรื่องของสถานที่และหมายเลขโทรศัพท์ที่จะสามารถทำการติดต่อ เพื่อนัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนเหล่านั้น

ในขั้นที่สาม เมื่อนัดหมายวันและเวลาได้แล้ว ผู้วิจัยจึงได้เดินทางไปทำการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวชุมชนแต่ละคนด้วยตนเอง และหลังจากที่ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนแต่ละคนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยยังได้ขอร้องผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนแต่ละคนให้พาไปพบกับกลุ่มเกษตรกรในชุมชน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus-Group) กับชาวบ้านในชุมชนของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนแต่ละคนเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลอีกทางหนึ่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน และสนทนากลุ่มกับชาวบ้านนั้น จะใช้วิธีการบันทึกเทป ร่วมกับการจดบันทึกและถ่ายภาพ เพื่อป้องกันการพลาดประเด็นที่ต้องการ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2541 ถึงเดือนธันวาคม 2541

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

- แนวประเด็นในการสัมภาษณ์ ซึ่งเตรียมไว้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนในประเด็นที่ต้องการและสนใจจะศึกษาวัดดูประสคข์ของการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้วิธีการจดบันทึกและใช้เครื่องมือบันทึกเสียงขณะที่กำลังสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประเด็นครอบคลุมเรื่องต่างๆดังนี้ คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนกับหน่วยงานอื่นๆ และเกษตรกรในชุมชน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน ที่มีต่อระบบ รูปแบบ และเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับผ่านระบบวงสนทนา B.B.S. โดยเฉพาะในด้านบทบาทของระบบวงสนทนา B.B.S. ในการกระจายอำนาจการสื่อสารข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรไปสู่ประชาชน ตลอดจนแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการสื่อสารทางด้านการเกษตรผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในระบบวงสนทนา จากสาเหตุและมุมมองของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน
4. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชนในเรื่องของการเป็นตัวแทนของเกษตรกรในชุมชนในการสื่อสารผ่านระบบวงสนทนา B.B.S.

- แนวคำถามในการทำสนทนากลุ่ม ซึ่งจะมีประเด็นเกี่ยวกับ

1. การติดต่อสื่อสารทางด้านการเกษตรของเกษตรกรในชุมชน
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบวงสนทนา B.B.S. ทั้งในด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ได้รับ ตลอดจนคุณภาพประโยชน์ และข้อควรปรับปรุง
3. การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน กับเกษตรกรในชุมชน
4. ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน
5. ความคิดเห็นของเกษตรกรในชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประเด็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยเชิงคุณภาพทำการตรวจสอบ และปรับปรุงแนวคำถามให้เหมาะสมและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำโดยการนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ เพื่อดึงประเด็นความเห็นที่เกี่ยวข้องให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมต่อการปัญหาการวิจัย เพื่อศึกษาถึงสิ่งที่ค้นพบ โดยจัดหมวดหมู่และแยกแยะสิ่งที่ค้นพบให้ชัดเจน จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ถึงการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบวงสนทนา ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย